

МОТИВАЦІЙНА ГОТОВНІСТЬ ДО ПЕДАГОГІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ОСВІТНІХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ З ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ

Полтко Владислава Дмитрівна

здобувачка магістерського рівня вищої освіти
Спеціальність А7 “Фізична культура і спорт”

Бутузова Лариса Петрівна

кандидатка психологічних наук, доцентка
Кафедра психології, логопедії та інклюзивної освіти
Житомирський державний університет
імені Івана Франка, Україна

Актуальність проблеми. Мотиваційна готовність студента до педагогічної діяльності є ключовим чинником професійного становлення майбутнього фахівця. У сучасних умовах реформування освітньої галузі та впровадження компетентнісного підходу саме мотивація виступає рушійною силою формування професійної самосвідомості, педагогічної майстерності та відповідального ставлення до роботи.

Особливої актуальності проблема набуває у контексті підготовки фахівців освітніх спеціальностей з фізичної культури. Майбутній тренер, учитель фізичної культури має поєднувати не лише психолого-педагогічні й методичну підготовленість, але й бути прикладом активної життєвої позиції, дисципліни, саморозвитку. Високий рівень мотиваційної готовності таких фахівців до педагогічної діяльності забезпечує успішність формування професійних компетентностей, позитивний вплив на вихованців і підвищує ефективність освітнього процесу загалом.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема мотивації та професійної готовності майбутніх педагогів широко представлена у працях вітчизняних і зарубіжних науковців. Зокрема, у дослідженнях Д. Клімової (2014), Л. Потапкіної (2015), Л. Бутузової (2021), О. Малахової (2022) наголошується, що педагогічна діяльність вимагає від фахівця не лише належного рівня професійних знань і вмінь, а й сформованої внутрішньої мотивації, пов'язаної з усвідомленим вибором професії та педагогічним покликанням.

У науковій літературі мотиваційна готовність студентів до педагогічної діяльності розглядається як багатокомпонентне особистісне утворення. Так, Н. Олійник та С. Войтенко зазначають, що мотиваційна готовність майбутнього педагога формується на основі балансу внутрішніх і зовнішніх мотивів, серед яких провідну роль відіграють професійний інтерес і усвідомлення соціальної значущості педагогічної праці [5].

О. Піддубний обґрунтовує, що ключовим показником сформованості мотиваційної готовності є когнітивний компонент, який виявляється у глибокому розумінні змісту педагогічної діяльності, її цілей та орієнтації на

професійний саморозвиток [6]. В. Староста, аналізуючи структуру готовності майбутнього вчителя до педагогічної діяльності, виокремлює когнітивний, емоційно-ціннісний і соціальний компоненти, акцентуючи увагу на ролі позитивного ставлення до професії та підтримувального освітнього середовища у формуванні стійкої професійної мотивації [7].

Таким чином, результати наукових розвідок засвідчують, що мотиваційна готовність студентів до педагогічної діяльності формується як інтеграція когнітивних, емоційно-ціннісних і соціальних чинників, що підтверджується у працях низки вітчизняних дослідників.

Водночас недостатньо вивченими залишаються питання природи, тенденцій та взаємозв'язку внутрішньої та зовнішньої мотивації у процесі професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури, що й зумовлює актуальність цього дослідження.

Метою нашого дослідження є визначення рівня мотиваційної готовності до педагогічної діяльності здобувачів магістерського рівня вищої освіти (освітніх спеціальностей з фізичної культури) та виокремлення провідних чинників, що зумовлюють її формування.

Виклад основного матеріалу (результати та обговорення). Мотиваційна готовність до педагогічної діяльності є одним із ключових показників професійного становлення майбутнього фахівця у галузі фізичної культури і спорту. У процесі дослідження було проведено опитування серед 30 здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти (14 хлопців і 16 дівчат) факультету фізичного виховання і спорту Житомирського державного університету імені Івана Франка.

Основним методом дослідження було анкетування, що передбачало включення блоків запитань, спрямованих на виявлення основних компонентів мотиваційної готовності до педагогічної діяльності: когнітивного (знання та розуміння сутності педагогічної діяльності); емоційно-мотиваційного (ставлення до професії, рівень зацікавленості); поведінково-діяльнісного (готовність до реалізації педагогічних функцій).

Зазначені компоненти розглядалися як взаємопов'язані складники цілісної мотиваційної структури особистості майбутнього педагога та враховувалися під час укладання анкети й інтерпретації отриманих результатів. Когнітивний компонент мотиваційної готовності відображає рівень усвідомлення студентами змісту педагогічної діяльності, розуміння її цілей, завдань і соціальної значущості, а також наявність професійно орієнтованих знань. Емоційно-мотиваційний компонент характеризує ставлення до майбутньої професії, інтерес до педагогічної діяльності, емоційне прийняття ролі педагога та внутрішню мотивацію до роботи з учнями. Поведінково-діяльнісний компонент виявляється у готовності до практичної реалізації педагогічних функцій, відповідальності за результати професійної діяльності, самодисципліні та прагненні до професійного самовдосконалення.

На основі узагальнення відповідей респондентів було здійснено розподіл магістрантів за рівнями мотиваційної готовності до педагогічної діяльності

(табл. 1). Аналіз отриманих даних свідчить, що у більшості магістрантів переважає середній рівень мотиваційної готовності до педагогічної діяльності (53,4%), що характеризується наявністю професійного інтересу та усвідомленням значущості педагогічної праці.

Таблиця 1. Рівні мотиваційної готовності магістрантів до педагогічної діяльності

Рівень мотиваційної готовності	Кількість осіб (n)	Частка від загальної кількості, %
Високий	7	23,3
Середній	16	53,4
Низький	7	23,3
Всього	30	100

Високий рівень мотиваційної готовності виявлено у (23,3%) респондентів, для яких притаманна сформованість внутрішніх професійних мотивів і позитивне ставлення до майбутньої діяльності. Низький рівень мотиваційної готовності зафіксовано у (23,3%) магістрантів, що може свідчити про переважання зовнішніх мотивів вибору професії. Зауважимо, що високий рівень мотиваційної готовності до педагогічної діяльності досить часто проявлявся у площині зазначенні дієвості впливу таких чинників як, можливість взаємодіяти з колегами-однодумцями, пропагувати фізичну культуру серед молоді та відчувати співрадість з дітьми через їх можливість самореалізації у фізичній культурі та спорті.

Додатковий аналіз відповідей студентів дозволив виокремити основні психологічні, соціальні та освітні чинники, що впливають на формування мотивації (Табл. 2).

Таблиця 2. Основні чинники, що впливають на формування мотивації магістрантів

Група чинників	Основні показники впливу	% респондентів, що відзначили чинник
Психологічні	Самооцінка педагогічних здібностей, інтерес до навчання	63%
Соціальні	Підтримка викладачів, атмосфера у студентській групі	57%
Освітні	Якість педагогічних дисциплін, зміст педагогічної практики	70%

Отримані дані (табл. 2) засвідчують, що найвагомим чинником підвищення мотивації магістрантів є освітнє середовище, зокрема якість педагогічних дисциплін і організація педагогічної практики. Це підтверджує необхідність посилення практичної складової підготовки майбутніх учителів фізичної культури.

Результати емпіричного дослідження та теоретичний аналіз науково-дослідницьких розвідок сучасних фахівців дозволив акцентувати увагу на рекомендації посилення практичної складової професійної підготовки майбутніх фахівців з фізичної культури шляхом збільшення кількості педагогічних практик, проведення відкритих уроків і тренувань під супроводом досвідчених наставників. Формування внутрішньої мотивації здобувачів освіти відбувається

ефективніше через створення ситуацій успіху, індивідуальні освітні траєкторії, заохочення до самоаналізу професійних досягнень.

Висновки. Встановлено, що мотиваційна готовність магістрантів спеціальності «Фізична культура і спорт» до педагогічної діяльності формується під впливом комплексу психологічних, соціальних та освітніх чинників, серед яких провідне місце посідає саме освітнє середовище (70%). Переважна частина студентів продемонструвала середній рівень мотиваційної готовності, що свідчить про наявність базового позитивного ставлення до професії, але недостатньо сформованої внутрішньої системи мотивації до педагогічної діяльності. Водночас третина респондентів має високий рівень мотивації, що характеризується стійкою професійною спрямованістю та прагненням до самовдосконалення. Отримані дані скеровують у напрямку необхідності посилення практико орієнтованої підготовки, якісної організації педагогічної практики та формування підтримувального освітнього середовища, що є ключовими умовами підвищення мотиваційної готовності майбутніх фахівців з фізичної культури та спорту.

Список використаних джерел

1. Бутузова Л.П., Мачушник О.Л. Психологія педагогічної діяльності. Житомир: Видавництво ЖДУ ім. І. Франка, 2019. 150 с.
2. Бутузова Л.П. Мельник Т.С. Мотиваційна готовність студента до педагогічної діяльності .World science: problems, prospects and innovations. Proceedings of the 10th International scientific and practical conference. Perfect Publishing. Toronto, Canada. 2021. Pp. 219-227. URL: <https://sci-conf.com.ua/x-mezhdunarodnaya-nauchno-prakticheskaya-konferentsiya-world-science-problems-prospects-and-innovations-16-18-iyunya-2021-goda-toronto-kanada-arhiv/>.
3. Клімова Д.В. Проблема мотиваційної готовності до професійної діяльності у психології. Єдність навчання і наукових досліджень – головний принцип університету : збірник наукових праць звітної-наукової конференції викладачів університету за 2013 рік, 4-6 лютого 2014 року / укл. Г. І. Волинка, О. В. Уваркіна, О. П. Ємельянова. – К. : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2014.С.133-135.
4. Малахова, О. Г. Мотиваційна готовність здобувачів освіти до формування педагогічних компетентностей на практичних заняттях з методики фізичного виховання дітей дошкільного віку. In The 15 th International scientific and practical conference “Modern scientific research: achievements, innovations and development prospects”(August 14-16, 2022) MDPC Publishing, Berlin, Germany. 2022. 426 p. p. 231.
5. Олійник Н. А., Войтенко С. М. Психологічні особливості спортивної діяльності: Монографія. Вінниця: ВНАУ, 2020. 240 с.
6. Піддубний О. В. Теорія та практика педагогічної мотивації. Київ: Видавництво Ліра-К, 2024. 200 с.
7. Потапкіна Л. В. Готовність до професійної діяльності як психолого-педагогічна проблема. Збірник наукових праць Національної академії Державної прикордонної служби України. Серія: Педагогічні науки, 2015, 1. С.198-207.

8. Староста В. І. Готовність майбутніх учителів до педагогічної діяльності: сутність, структура. Народна освіта. Електронне наукове фахове видання. 2019. Вип. 3(39). URL: https://www.narodnaosvita.kiev.ua/?page_id=5923. ISBN 966-8358-22-8. URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/handle/lib/29615> (дата звернення 1.11.2025)